

MAVRIČNA RIBICA NAŠIM DONATORJEM ...

SKUPAJ PIŠEMO TOLE ZGODBO ZA NAŠE NAJMLAJŠE

Pisal se je september 2022, ko smo po mnogih letih in velikih prizadevanjih uspeli tlakovati pot, ki je omogočila pripeljati v prav poseben vrtec, oziroma skupinico, tiste otroke, za katere do takrat ni bilo ustreznega vrtca v Kopru. Želeli smo, da bi starši vedno imeli možnost svojega otroka vpisati v zanj primeren vrtčevski program, v katerem bi se otrok dobro počutil in tudi napredoval glede na svoje zmožnosti. Do takrat je bil tak vrtec na obali le v CKSG Portorož, a ker ta program sprejme največ šest otrok, je bil pogosto zaseden, otroci pa na »čakalnem seznamu«, včasih tudi celotno predšolsko obdobje. Ta oddelek, to skupinico, ki je bila ustanovljena v Vrtcu Koper, ki je največji vrtec na obali, in ima svojo igralnico v enoti Ribica, smo poimenovali »Mavrična ribica«.

Nekateri od naših prvih otrok v Mavrični ribici so bili do takrat vključeni v rednih vrtčevskih oddelkih, kjer je zelo veliko število otrok in tako tudi veliko živ-žava. Tako okolje pomeni za tako ranljive otroke veliko oviro, zahtevne obremenitve, ki jih vsakodnevno, v več različnih situacijah ne zmorejo prenašati. Večina njih ima šibke sposobnosti na področju senzornih sistemov, ki niso dovolj oz. ustrezno razviti, zaradi česar jim marsikateri senzorni dražljaji (vizualni, slušni, taktilni ...) predstavljajo velik stres, povzročajo jim velike stiske, slabo počutje, posledično ne uspejo ustrezno napredovati v svojem razvoju. Nekateri od naših prvih otrok pa v redne vrtce sploh še niso bili vključeni, so bili v domačem varstvu in čakali na pravo priložnost ...

Gre za otroke, katerih težave v razvoju so izrazitejšše zaradi njihovih primanjkljajev oz. danosti (telesnih, duševnih, nevroloških posebnih potreb) in zato vrtca ne morejo obiskovati v rednih oddelkih, kljub prilagoditvam ali vključevanju spremljevalca v vzgojno izobraževalni proces, saj jim ta program ni omogočal pogojev za pričakovan oz. zadosten napredek v njihovem razvoju.

Z odprtjem t.i. »razvojnega oddelka« so jim sedaj zagotovljeni pogoji, da lahko v majhni skupini zanje izvajamo potrebne oblike vzgoje in izobraževanja s številnimi prilagoditvami in tako ustvarjamo zanje okolje, v katerem bodo imeli možnosti za optimalno napredovanje glede na svoje težave, ovire oz. motnje.

Izhajajoč iz dokumenta Zgodnja obravnava - Izhodišča za sistemsko ureditev (mag. Polona Šoln Vrbinc, dr. Manica Jakič Brezočnik, mag. Ksenija Švalj) ugotavljamo, da se danes (statistično) približno dva od 100 rojenih otrok rodita z ugotovljeno invalidnostjo, kar se še pred nekaj leti ni dogajalo. Umrljivost novorojenčkov je namreč zaradi dosežkov sodobne medicine vse nižja. Ker vse več novorojenčkov preživi, so med njimi poleg omenjenih z invalidnostjo tudi "rizični" otroci, kar pomeni, da se težave ob rojstvu še ne vidijo, vendar pa nekaj v njihovi anamnezi ali družinskih okoliščinah kaže na verjetnost, da se bo kasneje pokazalo zaostajanje v razvoju. Zaostajanje v razvoju pomeni, da je otrok manj razvit, kot bi bilo pričakovati glede na njegovo kronološko starost. Zaostajanje se lahko kaže na enem ali na več področjih - telesnem, socialnem, komunikacijskem ali kognitivnem (oz. intelektualnem).

Tovrstni otroci so sprva detektirani in vodeni s strani zdravstva. Pri otrocih, kjer obstaja sum na nevrološko motnjo, je zaradi plastičnosti možganov (sposobnosti preoblikovanja in drugačnega delovanja) pomembno, da se začne z razvojno-nevrološko obravnavo čim prej, vsaj do tretjega meseca starosti. Glede na to si v razvojnih ambulantah z vključenimi Centri za zgodnjo obravnava prizadevajo, da pridejo otroci na prvi pregled v roku enega meseca in so tudi tam v nadaljevanju vodeni različno dolgo glede na posamezne težave oz. potrebe otroka.

Po dopoljenem 11 mesecu starosti in najkasneje do 3. leta večina staršev (tudi zaradi svojih službenih obveznosti) vključi svojega otroka v vrtec, saj se zavedajo pomena vzgojno-

izobraževalnega okolja in vpliva, ki ga le-to ima, na otrokov celostni razvoj. Še posebej nenadomestljiv vpliv ima vrtec s svojimi programi, ki jih po kurikulumu izvaja, na otroke s posebnimi potrebami, katerim pa je poleg tega potrebno omogočiti različne prilagoditve, da se zmorejo na svoj način vključevati med vrstnike. Pri tem se upošteva zakonodaja s tega področja (Zakon o celostni zgodnji obravnavi ter Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami - ZUOPP-1) in predpisi, ki urejajo področje predšolske vzgoje. Razvoj velike večine otrok poteka po normalnih smernicah, po pričakovanih razvojnih mejnikih in ti otroci nimajo večjih težav. Za otroke, kjer se prepoznava blage težave zadostuje, da se jim prilagodi okolje, način izvajanja, omogoči daljši čas za izvedbo dejavnosti ter ponudi dodatno strokovno pomoč določenega strokovnjaka (glede na težave, ki jih ima), po navadi v obsegu dveh šolskih ur tedensko.

Za otroke z več oz. kompleksnejšimi težavami je potrebna vključitev v Prilagojeni program za predšolske otroke s posebnimi potrebami (tako imenovani razvojni oddelek). Ravno potrebe po zadnjem, omenjenem programu, so v porastu. Za starše teh otrok je zelo pomembno, da so taki vrtci staršem dostopni v domačem okolju, za kar se je izkazovala potreba tudi v naši občini. Občina, ustanoviteljica vrtca, je tako s 1. septembrom 2022 v Vrtcu Koper, enoti Ribica, ustanovila oddelek s prilagojenim programom. Oddelek je bil takoj zapolnjen po normativih, do zadnjega mesta, nekaj otrok je ostalo na čakalnem seznamu. To potrjuje, da so potrebe po tovrstni oskrbi otrok realne in glede na omenjeno statistiko rojstev tudi pričakovano, še v porastu.

Ker se zavedamo, kot so opredelili mnogi strokovnjaki s tega področja (Opara, Kastelic in Stopar, 2013), da ima prikrajšanost v zgodnjem otroštvu lahko težko popravljive posledice v kasnejšem življenju, je temeljno načelo skrbi za otroke s posebnimi potrebami čim zgodnejše odkrivanje otrokovih težav in posebnih potreb ter takojšnje zagotavljanje ustrezne pomoči otroku in njegovi družini.

Ob otvoritvi oddelka s prilagojenim programom za predšolske otroke s posebnimi potrebami smo v našem vrtcu ugotovili, da smo šele na začetku. Prilagojeni program za predšolske otroke s posebnimi potrebami namreč zajema najbolj ranljivo populacijo naše družbe, vanj se praviloma usmerjajo otroci z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci oz. otroci z okvaro vidne funkcije, gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci in otroci z avtističnimi motnjami, katerih težave oz. motnje ali prikrajšanosti so tako velike, da vključeni v redne oddelke ne napredujejo ustrezno v svojem razvoju, ker jim tam ne moremo omogočati pogojev, ki bi jih za to potrebovali.

Pa vendar jim tudi v oddelku s prilagojenim programom ne moremo omogočiti vsega, kar nujno potrebujejo. V vrtcih, ki imajo enega ali več takih («razvojnih») oddelkov, nimamo dostopa do strokovnih terapevtskih obravnav, kot jih imajo razvojni oddelki, ki delujejo v okviru različnih drugih institucij širom Slovenije in so nujne za podporo njihovega razvoja v najzgodnejši dobi. Ti otroci glede na svoje specifične razvojne potrebe potrebujejo poleg varstva tudi kontinuirane strokovne terapevtske obravnave (delovno terapijo, nefrofizioterapijo, logopedsko obravnavo, senzorno obravnavo ...) znotraj vrtca, da bi se pravočasno vzpodbudilo vsa področja njihovega razvoja in tako kar se da zmanjšalo obseg različnih razvojnih primanjkljajev, omililo njihove težave ter izboljšalo njihovo delovanje tako doma, kot v vrtcu in širši družbi.

Svetovalni delavki vrtca Koper sva se s podporo vodstva in sodelavk v razvojnem oddelku s tem namenom sprva obrnili na Razvojno ambulanto z vključenim Centrom za zgodnjo obravnavo otrok (v okviru Zdravstvenega doma Koper), kjer nam sodelovanja na ta način niso mogli omogočiti, saj ni (še) vzpostavljen način rednega financiranja, ravno tako nam občina Koper kot ustanoviteljica ni mogla pristopiti na pomoč, zato smo iskali druge rešitve.

Ker sistematizacije tovrstnih delovnih mest, ki bi pokrivali zdravstveno-terapevtski vidik podpore razvoja teh v razvoju ogroženih otrok nimamo, smo se obrnili na zasebne izvajalce. Te obravnave lahko izvajajo le za posamezno področje ustrezno usposobljeni in certificirani terapevti z izkušnjami. Poleg tega le ta kader pozna specifičnost posameznih otrokovih primanjkljajev in lahko o ravnanju in delu s temi otroci seznanjeni in podučeni kader, ki z njimi v vrtcu neposredno dela.

Vzpostavili smo odlično sodelovanje z delovno terapevtko, ki deluje v Kopru (Mavrica 6 Center za delovno terapijo in senzorno integracijo), ki ima kvalitetna strokovna znanja iz senzorne integracije, kot tudi razvojno nevrološke obravnave ter dolgoletne izkušnje in številne reference na področju dela z otroci, tako ambulantno, kot tudi na terenu (tudi v »razvojnih oddelkih« v CKSG Portorož in v Vrtcu v Sežani). Sprva smo se dogovorili za nekaj ur strokovne pomoči, ki jih je sama »pro bono« donirala (brezplačno izpeljala) v ta namen, hkrati smo pa pričeli iskati možne donatorje. Strokovna podpora delovne terapevtke osebi in otrokom je v kratkem času pripeljala do opaznih napredkov, tako v skupini, kot tudi pri posameznikih, kar so pričeli opaziti tudi starši teh otrok. Delovanje strokovno usposobljene terapevtke namreč sega na številna področja: na področje dnevnih aktivnosti in skrbi zase; na razvoj sposobnosti vzpostavljanja vezi in odnosov preko fizičnega stika kot vira osnovnega občutka varnosti; na področje ustrezne senzorične obdelave dražljajev ter učenja in vzpostavljanja samoregulacije; na učenje in nadzor vedenja v učnih situacijah; na učenje tehnik, zahtevnih in manj zahtevnih aktivnosti igre; na podporo otrokovi stopnji razvoja iz različnih vidikov; na konkretne prilagoditve terapevtskih pripomočkov (posebne, prilagojene mizice, stoli ...) in okolja; učenja pravih prijemov in tehnik ter nudenje strokovne podpore strokovnemu osebi, prav tako tudi staršem ter celotni družini. Velik poudarek je na delu z zaposlenimi v oddelku, da jim je ustrezno strokovno svetovano, kako na pravi način pristopiti k posameznemu otroku, glede na njegove trenutne razvojne (gibalne, vedenjske, ipd.) težave oz. primanjkljaje. To je pomemben del terapevtovega dela, saj so zaposlene v oddelku (poleg družine) tiste, ki z otrokom preživijo pomemben del dneva (tedna, meseca, let) in zato tudi pomembno vplivajo na omogočanje pogojev za čim uspešnejši otrokov razvoj ter za zmanjšanje trajnih posebnih potreb v njegovem kasnejšem življenju. Te obravnave so naravnane zelo individualno, odvisne od otroka do otroka, pri čemer pa je najpomembnejše, da je terapevt celostno usposobljen s strokovnimi znanji iz različnih področij, da lahko v vsakem trenutku ustrezno prilagodi pristop. Najpogosteje se tako prepletajo razvojno nevrološka obravnava z delovno terapijo in elementi senzorne integracije, ozirajoč se na otrokove potrebe. Tudi individualna obravnava se lahko izvaja v skupini, kadar je potrebno otroka učiti interakcije z vrstniki in vzajemnega sodelovanja ali takrat, ko potrebuje podporo pri drugih aktivnostih (učenje pristopov pri hranjenju ali rokovanju z otrokom, ki je gibalno oviran in drugo).

Ker smo začutili močno potrebo po strokovni pomoči, nismo pa dobili ustrezne pomoči oz. podpore, kjer smo jo pričakovali, smo zavihali rokave. Spisali smo prošnje in se obrnili na različna podjetja in organizacije kot možne donatorje. To je zelo zahteven proces, ki smo ga zaposleni izvajali prostovoljno in zato, ker smo verjeli, da tako lahko pomagamo otrokom zagotoviti, kar potrebujejo, kar jim pripada. Nam zaupani otroci »razvojnega oddelka«, ki so nam dani v varstvo, ne smejo biti v diskriminiranem položaju v odnosu do drugih otrok, upoštevati moramo otrokove pravice in enake možnosti.

Verjeli pa smo tudi zato, ker smo spremljali rezultate napredka. Pri teh otrocih je potrebno daljše obdobje obravnav in so napredki majhni, vidni počasi, včasih smo zato skoraj obupali, ko jih ni bilo opaziti, misleč, da niso možni. A redne, tedenske obravnave in vztrajnost ter ves čas ustrezna strokovna podpora je bila naša luč na koncu tunela. In šele, ko so nam vmes pridobljena donatorska sredstva pošla in obravnave niso bile več redne, celo za neko obdobje prekinjene, smo videli, kakšno vrednost imajo za otroke in tudi za zaposlene. Strokovni delavki

v oddelku imata znanja iz vzgoje in izobraževanja, vendar ta znanja pri teh otrocih ne zadostujejo – ne delujejo, če jim terapevt, ki pozna primanjkljaje in specifične vsakega otroka, ne pove ali pokaže, kakšno prilagoditev (in kako) narediti in kakšen pristop izbrati v dani situaciji, da bo dosegla želene učinke. In tako sedaj dosegamo zelene učinke. Dokler bomo imeli dovolj sredstev in dobrih ljudi, ki jim je mar za dobrobit tudi najšibkejših, naših otrok, bodo ti lahko v svojem razvoju napredovali.

Na tem mestu se želimo posebej in iz srca zahvaliti donatorjem, ki ste našo vizijo omogočili in tako poskrbeli za ustrezno strokovno zgodnjo obravnavo otrok iz Mavrične ribice našega vrtca. Ne glede na višino vašega prispevka šteje vsak doniran evro, skupaj zmoremo uresničevati sanje.

Navajamo donatorje glede na vrstni red prispelih donacij:

Actual I.T. d.d., Rižanski vodovod Koper, Zveza prijateljev mladine Slovenije (ZPMS), Lions club Koper, Pralnica Ivančič Izola, TPG Express Koper, Avto Center Jereb Izola, SWY BRAND d.o.o., Jaslice Čevljarska ulica 34 (Branka in Aleš Logar).

Posebna zahvala gre Zvezi prijateljev mladine Slovenije, ki nam je prvič donirala sredstva v mesecu maju, da smo uspeli nadaljevati z obravnavami do konca šolskega leta in njihovi generalni sekretarki, ge. Bredi Krašna, ki se je odzvala povabilu in osebno obiskala Mavrično ribico, spoznala delovno terapevtko in njen način strokovnih obravnav preko poročanja o napredku posameznega otroka. Tudi v tem šolskem letu je ZPMS med našimi donatorji, podporniki, nadaljujemo sodelovanje še na druge načine. V obeh šolskih letih so donirali tudi Rižanski vodovod in Lions Club Koper, ki se tako uvrščajo med naše zveste partnerje v projektu.

Še naprej si prizadevamo za trajne in sistemske rešitve, da bi se za tovrstne strokovne terapevtske obravnave zagotovilo dolgoročne oz. stalne vire financiranja ter da bi vsi otroci v resnici imeli enake možnosti, v vmesnem času pa bomo veseli in hvaležni še vsem ostalim, ki ste se odločili sodelovati in prispevati po svojih močeh. Včasih že malo pomeni veliko, saj vemo, da le kot skupnost lahko rastemo.

Sredstva se lahko nakažejo na transakcijski račun:

ZVEZA ZPMS, Dimičeva 9, Ljubljana

TRR odprt pri OTP banka d.d., št.: SI56 0400 1004 9903 191, sklic SI00 2451210,

koda namena: SWIFT / BIC koda: KBMASI22XXX, namen: donacija za razvojni oddelek Vrtca Koper (Sapramiškin sklad).

Vaša odločitev, da bi sodelovali z nami, bo zarisala nasmehe na obrazih mnogih otrok, njihovih staršev in sorodnikov ter strokovnih delavcev, ki delamo z njimi. V imenu teh otrok vam izrekamo neizmerno hvaležnost - včasih že malo naredi veliko.

Mavrična ribica otroke vodi k sklepanju prijateljstev znotraj svoje skupinice in tudi navzven, k raziskovanju svojega bližnjega in tudi oddaljenejšega okolja in vse nas uči sprejemati razlike, ki so med nami in tudi drugačnost.

Zapisala v imenu svetovalne službe in celotnega tima:

Nataša Štrekelj, svetovalna delavka

